

ความเป็นมาของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร

แนวความคิดที่จะให้มีกฎหมายรับรองสิทธิของประชาชนชาวไทยในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการได้มีการเคลื่อนไหวและเรียกร้องจากนักวิชาการและสื่อมวลชนมาเป็นลำดับ ตั้งแต่ก่อนที่จะเกิดกรณีเหตุการณ์ในเดือนพฤษภาคม ๒๕๓๕ หลังจากเหตุการณ์ดังกล่าว รัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน ซึ่งให้ความสำคัญกับการมีกระบวนการบริหารงานที่โปร่งใส ได้ให้ความเห็นชอบในการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อยกร่างกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการขึ้น ทำให้แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการแพร่หลายออกไปอย่างกว้างขวาง ทุกรัฐบาลต่อมาก็สนับสนุนให้มีกฎหมายนี้เห็นได้จากการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.๒๕๓๔ มาเป็นฉบับ พ.ศ.๒๕๔๐ ได้บัญญัติในมาตรา ๕๘ ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ... เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน...”

จนกระทั่งในสมัยของ พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ ได้ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๔๐ และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๔๐ ซึ่งถือเป็นกฎหมายที่รับรองสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการของรัฐแก่ประชาชนส่งผลให้ประชาชนมีโอกาสรู้ถึงสิทธิหน้าที่ สามารถรักษาประโยชน์ของตนได้อย่างเต็มที่โดยมีข้อยกเว้นอันไม่ต้องเปิดเผยที่แจ่มชัด และจำกัดเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่หากเปิดเผยแล้วจะเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติหรือต่อประโยชน์ที่สำคัญของเอกชน รวมทั้งเป็นการพัฒนาระบบประชาธิปไตยให้มั่นคงตลอดจนเป็นการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารของราชการไปพร้อมกันด้วย

ความหมายของข้อมูลข่าวสารของราชการ

“ข้อมูลข่าวสาร” หมายความว่า สิ่งที่สื่อความหมายให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริง ข้อมูล หรือสิ่งใด ๆ ไม่ว่าจะสื่อความหมายนั้นจะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเองหรือโดยผ่านวิธีการใด ๆ และไม่ว่าจะได้จัดทำไว้ในรูปของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผ่นผัง แผนที่ ภาพวาด ภาพถ่าย ฟิล์ม การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งที่บันทึกไว้ปรากฏได้

“ข้อมูลข่าวสารของราชการ” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุม ดูแล ของหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐ หรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชน

เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ มีเจตนารมณ์ พื้นฐานสำคัญอยู่ ๕ ประการ คือ

๑. เพื่อเป็นการประกันสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน ในการดำเนินการต่างๆ ของหน่วยงานของรัฐอย่างกว้างขวางและส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารของหน่วยงานของรัฐอันจะนำไปสู่กระบวนการบริหารของรัฐที่เป็นธรรม

๒. เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

๓. เพื่อความจำเป็นในการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารบางประเภทซึ่งกฎหมายได้กำหนดไว้ เกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงของรัฐประโยชน์ที่สำคัญของเอกชนและคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล

๔. เพื่อส่งเสริมการปฏิรูประบบราชการ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐและต่อประชาชน

๕. เพื่อการพัฒนาาระบบข้อมูลข่าวสารของภาครัฐ โดยการจำแนกและจัดระบบเพื่อให้การนำไปใช้ประโยชน์ และการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

บทบัญญัติที่เป็นกฎเกณฑ์ในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ

๑. มาตรา ๗ หน่วยงานของรัฐต้องส่งข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างน้อยดังต่อไปนี้ ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา

(๑) โครงสร้างและการจัดองค์กรในการดำเนินงาน

(๒) สรุปรายงานหน้าที่ที่สำคัญและวิธีการดำเนินงาน

(๓) สถานที่ติดต่อเพื่อขอรับข้อมูลข่าวสาร หรือคำแนะนำในการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ

(๔) กฎ มติคณะรัฐมนตรี ข้อบังคับ คำสั่ง หนังสือเวียน ระเบียบ แบบแผน นโยบาย หรือ การตีความ ทั้งนี้ เฉพาะที่จัดให้มีขึ้นโดยมีสภาพอย่างกฎเพื่อให้มีผลเป็นการทั่วไปต่อเอกชนที่เกี่ยวข้อง

(๕) ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อมูลข่าวสารใดที่ได้มีการจัดพิมพ์เพื่อให้แพร่หลายตามจำนวนพอสมควรแล้ว ถ้ามีการลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาโดยอ้างอิงถึงสิ่งพิมพ์นั้นก็ให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติตามบทบัญญัติวรรคหนึ่งแล้ว

ให้หน่วยงานของรัฐรวบรวมและจัดให้มีข้อมูลข่าวสารตามวรรคหนึ่งไว้เผยแพร่เพื่อขายหรือจำหน่ายจ่ายแจก ณ ที่ทำการของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นตามที่เห็นสมควร

๒. มาตรา ๘ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕ หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างน้อยดังต่อไปนี้ไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

(๑) ผลการพิจารณาหรือคำวินิจฉัยที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน รวมทั้งความเห็นแย้งและ คำสั่งที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาวินิจฉัยดังกล่าว

(๒) นโยบายหรือการตีความที่ไม่เข้าข่ายต้องลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา ตามมาตรา ๗ (๔)

(๓) แผนงาน โครงการ และงบประมาณรายจ่ายประจำปีของปีที่กำลังดำเนินการ

(๔) คู่มือหรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีผลกระทบถึงสิทธิหน้าที่ของเอกชน

(๕) สิ่งพิมพ์ที่ได้มีการอ้างอิงถึงตามมาตรา ๗ วรรคสอง

(๖) สัญญาสัมปทาน สัญญาที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนหรือสัญญาร่วมทุนกับเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะ

(๗) มติคณะรัฐมนตรี หรือมติคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยกฎหมาย หรือโดยมติคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ ให้ระบุรายชื่อรายงานทางวิชาการ รายงานข้อเท็จจริง หรือข้อมูลข่าวสารที่นำมาใช้ในการพิจารณาไว้ด้วย

(๘) ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อมูลข่าวสารที่จัดให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีส่วนที่ต้องห้ามมิให้เปิดเผยตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๕ อยู่ด้วย ให้ลบหรือตัดตอนหรือทำโดยประการอื่นใดที่ไม่เป็นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้น

บุคคลไม่ว่าจะมีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องหรือไม่ก็ตาม ย่อมมีสิทธิเข้าตรวจดู ขอสำเนาหรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารตามวรรคหนึ่งได้ ในกรณีที่สมควรหน่วยงานของรัฐโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ จะวางหลักเกณฑ์เรียกค่าธรรมเนียมในการนั้นก็ได้อีก ในการนี้ให้คำนึงถึงการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยประกอบด้วยทั้งนี้เว้นแต่จะมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

คนต่างด้าวจะมีสิทธิตามมาตรานี้เพียงใดให้เป็นไปตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวง

๓. มาตรา ๑๐ บทบัญญัติมาตรา ๗ และมาตรา ๙ ไม่กระทบถึงข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดให้มีการเผยแพร่หรือเปิดเผย ด้วยวิธีการอย่างอื่น

๔. มาตรา ๑๑ นอกจากข้อมูลข่าวสารของราชการที่ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาแล้ว หรือที่จัดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้แล้ว หรือที่มีการจัดให้ประชาชนได้ค้นคว้าตามมาตรา ๒๖ แล้ว ถ้าบุคคลใดขอข้อมูลข่าวสารอื่นใดของราชการและคำขอของผู้นั้นระบุข้อมูลข่าวสารที่ต้องการในลักษณะที่อาจเข้าใจได้ตามควร ให้หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นให้แก่ผู้ขอภายในเวลาอันสมควร เว้นแต่ผู้นั้นขอจำนวนมากหรือบ่อยครั้งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

ข้อมูลข่าวสารของราชการใดมีสภาพที่อาจบอบสลายง่าย หน่วยงานของรัฐจะขอขยายเวลาในการจัดหาให้หรือจะจัดทำสำเนาให้ในสภาพอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ข้อมูลข่าวสารนั้นก็ได้อีก

ข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐจัดทำให้ตามวรรคหนึ่งต้องเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่แล้วในสภาพที่พร้อมจะให้ได้ มิใช่เป็นการต้องไปจัดทำ วิเคราะห์ จำแนก รวบรวม หรือจัดให้มีขึ้นใหม่ เว้นแต่เป็นการแปรสภาพเป็นเอกสารจากข้อมูลข่าวสารที่บันทึกไว้ในระบบการบันทึกภาพหรือเสียง ระบบคอมพิวเตอร์หรือระบบอื่นใด ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการกำหนด แต่ถ้าหน่วยงานของรัฐเห็นว่ากรณีที่ข้อนั้นมิใช่การแสวงหา

ผลประโยชน์ทางการค้า และเป็นเรื่องที่ต้องจำเป็นเพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพสำหรับผู้นั้นหรือเป็นเรื่องที่จะเป็นประโยชน์แก่สาธารณะ หน่วยงานของรัฐจะจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นให้ก็ได้

บทบัญญัติวรรคสามไม่เป็นการห้ามหน่วยงานของรัฐที่จะจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการใดชิ้นใหม่ให้แก่ผู้ร้องขอ หากเป็นการสอดคล้องด้วยอำนาจหน้าที่ตามปกติของหน่วยงานของรัฐนั้นอยู่แล้ว

ให้นำความในมาตรา ๙ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ มาใช้บังคับแก่การจัดหาข้อมูลข่าวสารให้ตามมาตรานี้ โดยอนุโลม

๕. มาตรา ๑๒ ในกรณีที่มีผู้ยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา ๑๑ แม้ว่าข้อมูลข่าวสารที่ขอจะอยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานส่วนกลาง หรือส่วนสาขาของหน่วยงานแห่งนั้นหรือจะอยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นก็ตาม ให้หน่วยงานของรัฐที่รับคำขอให้คำแนะนำ เพื่อไปยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นโดยไม่ชักช้า

ถ้าหน่วยงานของรัฐผู้รับคำขอเห็นว่าข้อมูลข่าวสารที่มีคำขอเป็นข้อมูลข่าวสารที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น และได้ระบุห้ามการเปิดเผยไว้ตามระเบียบที่กำหนดตามมาตรา ๑๖ ให้ส่งคำขอนั้นให้หน่วยงานของรัฐผู้จัดทำข้อมูลข่าวสารนั้นพิจารณาเพื่อมีคำสั่งต่อไป

ศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ

ตามมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ บัญญัติให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างน้อยตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบได้ ประกอบกับได้มีประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบ ณ ที่ทำการของหน่วยงานของรัฐ โดยเรียกสถานที่ที่จัดเก็บข้อมูลข่าวสารและให้บริการว่า “ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร”

หน้าที่ของศูนย์ข้อมูลข่าวสาร

ศูนย์ข้อมูลข่าวสารมีหน้าที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารของราชการแก่ประชาชนที่เข้ามาตรวจสอบ ศึกษา ค้นคว้า ขอสำเนา ตลอดจนเผยแพร่ จำหน่ายแจกจ่ายข้อมูลข่าวสารของราชการตามกำหนดไว้ในกฎหมาย ข้อมูลข่าวสารของราชการโดยมีหน้าที่โดยสรุป ดังนี้

๑) จัดระบบข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๗ มาตรา ๙ และมาตราอื่นๆ ที่หน่วยงานในสังกัดนั้นส่ง มาให้จัดทำดัชนีหรือบัญชี เพื่อให้ประชาชนสามารถค้นหาข้อมูลข่าวสารได้เอง

๒) จัดทำสมุดทะเบียนสำหรับผู้มาขอตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร

๓) การทำสำเนาหรือสำเนาที่มีค่าธรรมเนียมถูกต้องสำหรับข้อมูลข่าวสารที่จัดไว้ให้ประชาชน เข้าตรวจสอบให้แก่ผู้ขอ

๔) กรณีการขอข้อมูลข่าวสารตามมาตราอื่นๆ ซึ่งไม่มีในศูนย์ข้อมูลข่าวสารให้ส่งคำขอไปยัง หน่วยงานเจ้าของเรื่องพิจารณา

๕) กรณีเป็นข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานอื่นให้แนะนำให้ไปขอ ณ หน่วยงานนั้น (มาตรา ๑๒ วรรคแรก)

๖) การประสานงาน การแจ้งนัดหมาย การมอบสำเนาข้อมูลข่าวสารตามข้อ ๔) ให้แก่ผู้ขอ

๗) การประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

หลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการจัดให้มีศูนย์ข้อมูลข่าวสาร

๑. ขั้นตอนการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสาร ประกอบด้วย

๑.๑ การมอบหมายหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

๑.๒ สถานที่ตั้งของศูนย์ข้อมูลข่าวสารให้จัดตั้งภายในห้องหนึ่งห้องใดเป็นสัดส่วนหรือ ห้องสมุดของหน่วยงานจัดทำป้ายชื่อศูนย์ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงาน ติดไว้ให้เห็นชัดเจน หรือทำแผนผังที่ตั้ง ศูนย์ไว้หน้าสำนักงาน

๑.๓ วัสดุ อุปกรณ์ และครุภัณฑ์ ประกอบด้วย โต๊ะ เก้าอี้ตู้เอกสาร แฟ้มข้อมูล โทรศัพท์ กระดาษ/เครื่องเขียนเท่าที่จำเป็น แบบฟอร์มต่างๆ และสิ่งอำนวยความสะดวก

๑.๔ การคัดเลือกเจ้าหน้าที่ ประจำศูนย์ หน่วยงานต้องแต่งตั้งบุคลากรทำหน้าที่ ประจำศูนย์อย่างน้อยควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

- (๑) ผ่านการอบรมหรือมีความรู้กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ
- (๒) มีมนุษยสัมพันธ์ดี
- (๓) สามารถประสานงานกับทุกหน่วยงานได้เป็นอย่างดี
- (๔) มีความสามารถในการจัดระบบแฟ้มระบบการสืบค้นข้อมูลหรือดัชนี
- (๕) ปฏิบัติหน้าที่ประจำศูนย์อย่างต่อเนื่อง

๑.๕ ระเบียบและหลักเกณฑ์การให้บริการ ให้หน่วยงานเป็นผู้กำหนดเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย

๑.๖ การจัดระบบข้อมูลข่าวสาร

(๑) การจัดทำแฟ้มข้อมูลข่าวสาร การจัดแฟ้มข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๗ และมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. ๒๕๔๐ มีบทบัญญัติที่กำหนดเรียงตามมาตรา ดังนั้นการจัดระบบข้อมูลข่าวสารจึงควรเรียงตามอนุมาตรา เพื่อสะดวกในการใส่ข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติมและค้นหาได้อย่างถูกต้อง เช่น แฟ้มข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๗ (๔) กฎ มติคณะรัฐมนตรี ข้อบังคับ คำสั่ง หนังสือเวียน ระเบียบ แบบแผน นโยบาย หรือการตีความ หรือแฟ้มข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๙ (๓) แผนงาน โครงการ และงบประมาณรายจ่ายประจำปี

(๒) จัดให้มีตรรกะที่มีรายละเอียดเพียงพอให้ประชาชนสามารถตรวจดูเองได้โดยสะดวก

๑.๗ ขั้นตอนการให้บริการข้อมูลข่าวสาร

(๑) เมื่อประชาชนเข้ามาตรวจดู ข้อมูลข่าวสารเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์จะต้องแนะนำให้ลงชื่อในสมุดทะเบียนเพื่อเป็นหลักฐานของทางราชการ

(๒) แนะนำให้ตรวจดูข้อมูลจากบัตรดัชนีรายการ หรือระบบคอมพิวเตอร์ รวมทั้งให้ความช่วยเหลือในการค้นหา

(๓) กรณีที่ประชาชนขอข้อมูลข่าวสารและข้อมูลนั้นศูนย์ข้อมูลข่าวสารมีพร้อมที่จัดให้จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

(๔) กรณีที่ไม่มีข้อมูลข่าวสารในศูนย์ข้อมูลข่าวสารแต่มีอยู่ในหน่วยงานนั้น ให้ผู้มาขอข้อมูลข่าวสารกรอกแบบฟอร์มคำขอและส่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณา

(๕) หากข้อมูลข่าวสารที่ขอมีจำนวนมาก หรือไม่สามารดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๑๕ วัน ต้องแจ้งให้ผู้ขอข้อมูลทราบ ภายใน ๑๕ วัน รวมทั้งแจ้งกำหนดวันที่จะดำเนินการแล้วเสร็จให้ทราบด้วย

(๖) ในกรณีไม่มีข้อมูลในหน่วยงานนั้น แต่มีอยู่ที่หน่วยงานอื่นให้แนะนำเพื่อไปยื่นคำขอต่อหน่วยงานอื่นโดยไม่ชักช้า

(๗) ในกรณีที่ประชาชนขอตรวจสอบข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๑๕ ที่เป็นข้อมูลข่าวสารที่ต้องใช้ดุลยพินิจในการเปิดเผยหรือไม่เปิดเผย ศูนย์ข้อมูลข่าวสารจะส่งเรื่องให้เจ้าหน้าที่ผู้เป็นเจ้าของข้อมูลดังกล่าวพิจารณาวินิจฉัยว่าจะเปิดเผยข้อมูลได้หรือไม่ และหากการพิจารณาดังกล่าวยังไม่ได้ข้อสรุปที่แน่ชัด อาจส่งเรื่องให้คณะกรรมการเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารกรมที่ดิน พิจารณาให้ความเห็นเพิ่มเติมเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาอีกชั้นหนึ่ง และแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ขอข้อมูลข่าวสารต่อไป

(๘) หากกรณีข้อมูลข่าวสารดังกล่าวพิจารณาแล้วว่าเป็นข้อมูลข่าวสารที่ไม่สามารถเปิดเผยได้ ตามมาตรา ๑๕ ให้แจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ขอข้อมูลข่าวสาร พร้อมเหตุผลที่ไม่สามารถเปิดเผยได้ และแจ้งสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ให้ผู้ขอข้อมูลข่าวสาร สามารถอุทธรณ์ไปยังคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้

๒. ผู้มีสิทธิตรวจสอบ

บุคคลผู้ใช้สิทธิเข้าตรวจสอบข้อมูลข่าวสารไม่จำเป็นต้องมีส่วนได้เสียหรือเกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารของราชการที่เข้าตรวจสอบ ประชาชนที่มีความสนใจในข้อมูลข่าวสารของราชการ ก็ย่อมมีสิทธิเข้าตรวจสอบได้โดยไม่ต้องระบุว่าจะนำข้อมูลข่าวสารไปใช้ในการใดและในการใช้สิทธิ เข้าตรวจสอบข้อมูลข่าวสารของราชการของหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ ประชาชนมีสิทธิในการเข้าตรวจสอบสิทธิในการขอสำเนาหรือขอสำเนาที่มีค่าธรรมเนียมถูกต้อง

สิทธิของคนต่างด้าว ในการขอเข้าตรวจสอบข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐ ต้องจัดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบได้นี้ คนต่างด้าวมียสิทธิขอเข้าตรวจสอบข้อมูลข่าวสารของราชการเพียงเท่าที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีกฎกระทรวง ในเรื่องดังกล่าว ดังนั้น คนต่างด้าว จึงยังไม่มีสิทธิเข้าตรวจสอบข้อมูลข่าวสารของราชการ ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ

๓. ข้อควรจำ

ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๗ และมาตรา ๘ ที่ ต้องจัดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบได้นั้นจะต้อง

๓.๑ เป็นสำเนาข้อมูลข่าวสาร ต้นฉบับหรือตัวจริงยังคงเก็บอยู่ที่หน่วยงานเจ้าของเรื่อง

๓.๒ ไม่อนุญาตให้ยืมออกไปนอกศูนย์ข้อมูลข่าวสารเพราะขัดต่อเจตนาการจัดเอาไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบ ต้องศึกษาค้นคว้าในศูนย์ข้อมูลข่าวสาร หากต้องการขอข้อมูลใดให้ยื่นคำร้องต่อเจ้าหน้าที่

๓.๓ ผู้เข้าตรวจสอบข้อมูลข่าวสารไม่จำเป็นต้องมีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวข้องและไม่จำเป็นต้อง

บอกเหตุผล

ค่าธรรมเนียมการขอสำเนา หรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารของราชการ กรมที่ดิน

ค่าธรรมเนียมการทำสำเนาโดยเครื่องถ่ายเอกสารของทางราชการให้เรียกเก็บตามประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เรื่อง การเรียกค่าธรรมเนียมการขอสำเนา หรือ การขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารของราชการคือ อัตราดังต่อไปนี้

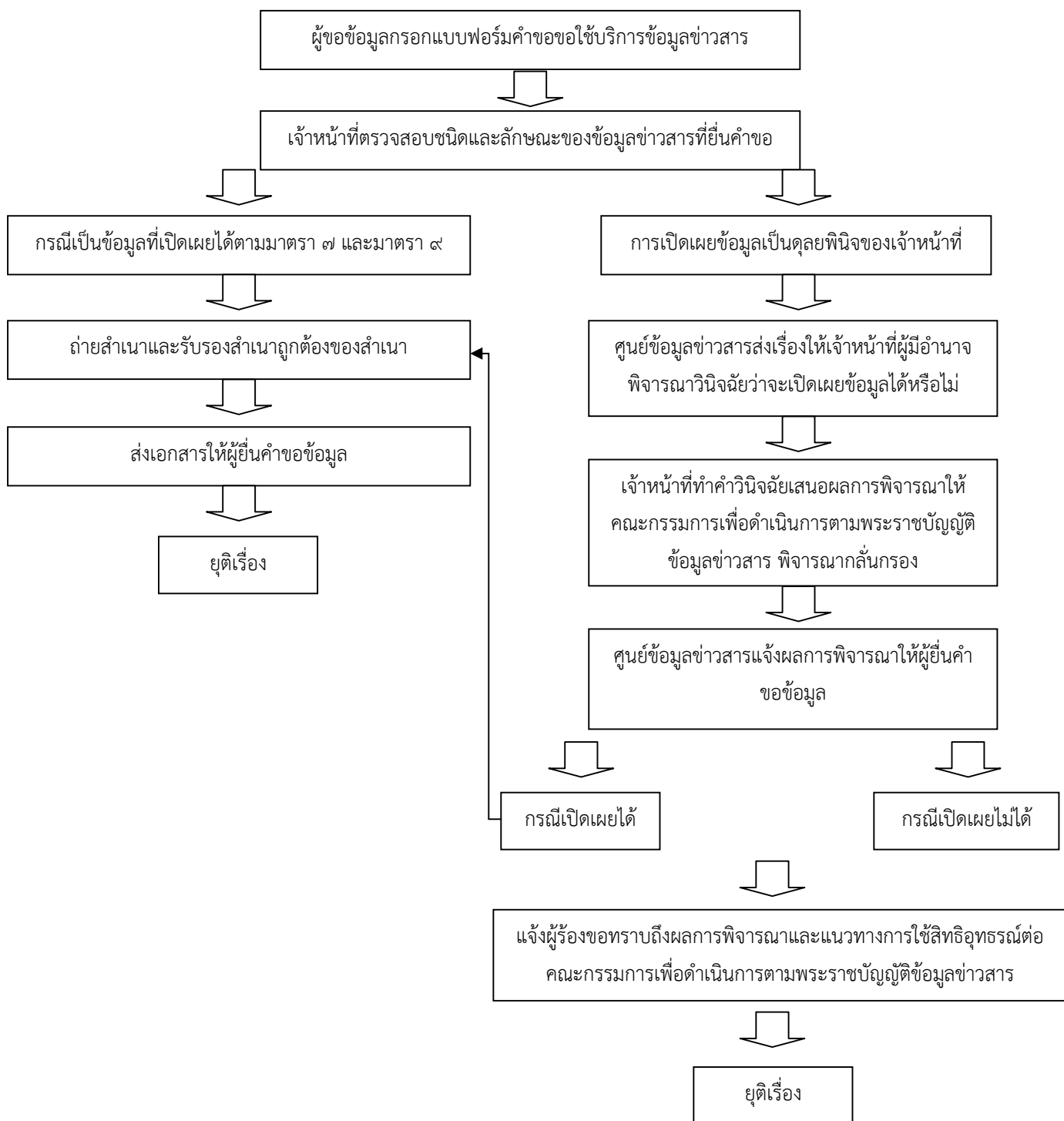
(๑)	ขนาดกระดาษ เอ ๔	หน้าละไม่เกิน	๑.๐๐	บาท
(๒)	ขนาดกระดาษ เอ๗๔	หน้าละไม่เกิน	๑.๕๐	บาท
(๓)	ขนาดกระดาษ บี ๔	หน้าละไม่เกิน	๒.๐๐	บาท
(๔)	ขนาดกระดาษ เอ ๓	หน้าละไม่เกิน	๓.๐๐	บาท
(๕)	ขนาดกระดาษพิมพ์เขียว เอ ๒	หน้าละไม่เกิน	๘.๐๐	บาท
(๖)	ขนาดกระดาษพิมพ์เขียว เอ ๑	หน้าละไม่เกิน	๑๕.๐๐	บาท
(๗)	ขนาดกระดาษพิมพ์เขียว เอ ๐	หน้าละไม่เกิน	๓๐.๐๐	บาท

การเรียกค่าธรรมเนียมการให้คำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสาร ให้คิดในอัตราคำรับรองละไม่เกิน ๕ บาท

**กรณีที่ประชาชนขอตรวจหลักฐานทะเบียนที่ดิน ขอคัด ขอถ่ายสำเนาเอกสาร และขอตรวจสอบหลักทรัพย์ ให้เจ้าหน้าที่ถือปฏิบัติตามระเบียบกรมที่ดิน ว่าด้วยการตรวจหลักฐานทะเบียนที่ดิน ขอคัด ขอถ่ายสำเนาเอกสาร และการตรวจหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๕๖

แผนผังขั้นตอนการให้บริการข้อมูลข่าวสาร
ศูนย์ข้อมูลข่าวสารกรมที่ดิน

คำอธิบายและตัวอย่างข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๗ และ ๘

๑. ข้อมูลข่าวสารที่ต้องลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา(มาตรา ๗) มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการส่งเสริมโฆษณาให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารนั้น และเพื่อให้มีการเก็บหลักฐานถาวรใช้ในการอ้างอิงเพื่อประโยชน์ต่างๆ ในทางกฎหมายต่อไปด้วย โดยข้อมูลข่าวสารที่ต้องลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา มีดังนี้

๑.๑ การจัดองค์กรและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานของรัฐมีอยู่อย่างไรเป็นสิ่งที่ประชาชนควรรู้เพราะสิ่งที่รัฐจัดให้มีขึ้นเพื่อบริการประชาชน และจะเป็นประโยชน์เบื้องต้นที่ประชาชนอาจค้นหาหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องที่ประชาชนเกี่ยวข้องได้ มาตรา ๗ (๑) และ (๒) จึงบังคับให้มีการจัดพิมพ์โครงสร้างและการจัดองค์กรในการดำเนินงานตลอดจนอำนาจหน้าที่สำคัญและวิธีการดำเนินงานโดยสรุปโดยกรมที่ดินมีกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๕๕๗ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๘ เล่ม ๑๓๒ ตอน ๑ ก หน้า ๑

๑.๒ สถานที่ติดต่อขอรับข้อมูลข่าวสาร เมื่อประชาชนทราบถึงหน่วยงานที่ควรติดต่อแล้ว สถานที่ติดต่อเพื่อขอรับข้อมูลข่าวสารหรือคำแนะนำเปรียบเสมือนประตูแรกที่ประชาชนจะเข้าสู่ข้อมูลข่าวสารได้ โดยถูกต้อง มาตรา ๗ (๓) จึงให้หน่วยงานของรัฐจัดพิมพ์ “สถานที่ติดต่อ” ในราชกิจจานุเบกษาด้วยโดยกรมที่ดินมีประกาศกรมที่ดิน เรื่อง โครงสร้างและการจัดหน่วยงาน อำนาจหน้าที่ วิธีการดำเนินงาน และสถานที่ติดต่อเพื่อขอรับข้อมูลข่าวสารของกรมที่ดินเมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๒ เล่ม ๑๑๖ ตอนพิเศษ ๑๔ ง หน้า ๔๐

๑.๓ ข้อมูลข่าวสารประเภท กฎ ข้อกำหนด ข้อบังคับ ข้อบัญญัติ ระเบียบแบบแผน นโยบายหรือการตีความ ตามมาตรา ๗ (๔) ซึ่งจัดทำขึ้นโดยมีสภาพอย่างกฎเพื่อบังคับทั่วไปต่อเอกชนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานของรัฐ เช่น กฎกระทรวงมหาดไทย ระเบียบกรมที่ดิน ประกาศกรมที่ดิน เป็นต้น

๒. ผลการพิจารณาที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน ผลการพิจารณา (คำวินิจฉัย หรือคำสั่ง) เป็นการใช้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎหมายได้ถูกนำมาใช้อย่างไรจึงเป็นสิ่งที่ประชาชนควรรู้เพื่อจะได้ทราบว่ากรณีของตนจะมีผลเช่นเดียวกับการพิจารณาที่เคยมีมาแล้วหรือไม่ มาตรา ๘ (๑) จึงกำหนดให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นให้ประชาชนได้ตรวจสอบ โดยให้รวมความขัดแย้งและคำสั่งที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้รู้ว่าผลการพิจารณานั้นมีผลหนักแน่นเพียงใด และในที่สุดได้ถือปฏิบัติเช่นใด เช่น คำวินิจฉัยเรื่องอุทธรณ์ โดยคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับกรมที่ดิน

๓. นโยบายและการตีความ แนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐเป็นสิ่งที่ประชาชนควรรู้เพราะจะเกิดเป็นผลปฏิบัติจริงๆ ในปัจจุบันเช่นเดียวกับผลการพิจารณาที่มีผลต่อเอกชน ดังนั้น นโยบายที่กำหนดไว้หรือการใช้กฎหมายใดๆ แม้ไม่เข้าข่ายเป็น “กฎ” ที่ต้องลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษามาตรา ๗ (๔) แต่เมื่อมีผลต่อเอกชนในปัจจุบันก็ต้องนำมาจัดไว้ให้ประชาชนตรวจสอบได้เช่น แผนปฏิบัติการราชการ ๔ ปี , Roadmap การดำเนินการของกระทรวงมหาดไทยในส่วนของกรมที่ดิน (๓ ระยะ) , แผนยุทธศาสตร์ตามภารกิจเฉพาะด้านของกระทรวงมหาดไทย ๑๐ ปี

๔. แผนงาน โครงการ งบประมาณ มาตรฐาน ๙ (๓) กำหนดให้เอกสารงบประมาณเกี่ยวกับแผนงานโครงการที่ดำเนินงานในปีนั้นๆ และในปีที่กำลังดำเนินการอยู่ของหน่วยงานเป็นข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนสามารถตรวจดูได้ เช่น แผนปฏิบัติการกรมที่ดิน แผนการให้บริการประชาชนในสำนักงานที่ดิน แผนปฏิบัติการกรมที่ดิน (ภาพรวม) ประจำปีงบประมาณ เป็นต้น

๕. คู่มือหรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงาน คู่มือหรือคำสั่ง มีอยู่สองลักษณะคือเป็นคู่มือหรือคำสั่งที่ใช้ปฏิบัติราชการภายในหน่วยงานไม่เกี่ยวกับประชาชน หรือคู่มือหรือคำสั่ง ที่ปฏิบัตินั้นมีผลกระทบต่อสิทธิหน้าที่ของเอกชน ซึ่งเฉพาะคู่มือหรือคำสั่ง ที่ปฏิบัตินั้นมีผลกระทบต่อสิทธิหน้าที่ของเอกชนเท่านั้นที่ต้องนำมาไว้ที่ศูนย์ข้อมูลข่าวสารเช่น คู่มือการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับการโอนที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ อย่างอื่นคู่มือการปฏิบัติงานกระบวนการเดินสำรวจออกโฉนดที่ดิน เป็นต้น

๖. สิ่งพิมพ์ที่มีการอ้างอิงถึงในราชกิจจานุเบกษา ตามมาตรา ๗ วรรคสอง ข้อมูลข่าวสารที่แพร่หลายเป็นสิ่งพิมพ์หลายสิ่งพิมพ์แล้วไม่ต้องนำลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาอีกลดความซ้ำซ้อนสิ้นเปลือง

๗. สัญญาสำคัญของรัฐ สัญญาในการดำเนินงานต่างๆ มาตรา ๙ (๖) ได้กำหนดให้จัดสัญญาดังต่อไปนี้ไว้ให้ประชาชนตรวจดูเพื่อความสะดวกในการศึกษาข้อมูล

๗.๑ สัญญาสัมปทาน ได้แก่ สัญญาที่รัฐอนุญาตให้เอกชนจัดทำบริการสาธารณะ เช่น สัมปทานเดินรถประจำทาง สัมปทานการทำเหมืองแร่ เป็นต้น

๗.๒ สัญญาผูกขาดตัดตอน คือสัญญาที่ให้สิทธิเอกชนกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งได้แต่เพียงผู้เดียว เช่น สัญญาให้ผลิตสุรา

๔.๓ สัญญาร่วมทุนกับเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะ คือกิจการที่เป็นของรัฐแต่มีการร่วมทุนกับเอกชนในการจัดทำ เช่น สัญญาให้บริการโทรศัพท์ สัญญาโครงการรถไฟ เป็นต้น

๘. มติของคณะรัฐมนตรีคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยกฎหมายและคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยมติคณะรัฐมนตรี มาตรา ๙ (๗) กำหนดให้มติคณะรัฐมนตรีและคณะกรรมการดังกล่าวให้ประชาชนได้ตรวจดู และจะต้องระบุชื่อรายงานและข้อมูลข่าวสารที่ใช้ในการพิจารณา แม้ไม่ต้องถึงขนาดนำรายงานและข้อมูลดังกล่าวมาแสดง แต่ก็เป็นข้อมูลให้แก่ประชาชนที่สนใจจะไปขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นรายชิ้นต่อไปได้เช่น คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติหลักการร่างพระราชกฤษฎีกาก่อนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน หรือมติคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยกฎหมายหรือโดยมติคณะรัฐมนตรี เช่น มติคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ มติคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ เป็นต้น

๙. ข้อมูลข่าวสารอื่น คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการอาจกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีข้อมูลข่าวสารใดๆ ให้ประชาชนตรวจดูเพิ่มเติมได้ตามมาตรา ๙ (๘) ซึ่งปัจจุบันมีการกำหนดไว้ ๔ เรื่องคือ

๙.๑ ประกาศประกวดราคาและประกาศสอบราคาของหน่วยงานของรัฐที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐลงนามแล้ว

๙.๒ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่หน่วยงานของรัฐต้องจัดทำตามกฎหมาย เช่น รายงานและข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) รายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

๙.๓ ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับผลการพิจารณาการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐ โดยให้หน่วยงานจัดทำรูปผลการพิจารณาเป็นรายเดือนทุกๆ เดือน ตามแบบ สขร. ๑

๙.๔ ข้อมูลข่าวสารตามเกณฑ์มาตรฐานความโปร่งใสและตัวชี้วัดความโปร่งใสของหน่วยงานของรัฐ ประกอบด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ดังนี้

๙.๔.๑ ให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการจัดหาพัสดุ ต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาพัสดุ

๙.๔.๒ ให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการให้บริการประชาชน ต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ การให้บริการประชาชน

๙.๔.๓ ให้หน่วยงานของรัฐต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของหน่วยงาน

๙.๔.๔ ให้หน่วยงานของรัฐต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณของหน่วยงาน

๙.๔.๕ ให้หน่วยงานของรัฐต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลของหน่วยงาน

๙.๔.๖ ให้หน่วยงานของรัฐต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน

ภาคผนวก

แบบฟอร์มดัชนีเพิ่มสืบค้นข้อมูลข่าวสาร

แฟ้มที่	มาตรา	รายละเอียดเอกสาร	สถานที่จัดเก็บแฟ้ม
๑	มาตรา ๗ (๑)	โครงสร้าง และการจัดองค์กรในการดำเนินงาน - กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๕๕๗	ชั้นวาง ๔
๒	มาตรา ๗ (๒)	สรุปอำนาจหน้าที่สำคัญและวิธีการดำเนินงาน	ชั้นวาง ๓
๓	มาตรา	.....	ชั้นวาง ...
๔	มาตรา	.....	ชั้นวาง ...
๕	มาตรา	.....	ชั้นวาง ...
๖	มาตรา	.....	ชั้นวาง ...
๗	มาตรา	.....	ชั้นวาง ...

ตัวอย่างการจัดข้อมูลข่าวสารเก็บเข้าแฟ้มตามอนุมาตรา

ข้อมูลข่าวสารของราชการ มาตรา 7 (1) - (3)	ข้อมูลข่าวสารของราชการ มาตรา 7 (4)	ข้อมูลข่าวสารของราชการ มาตรา 7 (4)	ข้อมูลข่าวสารของราชการ มาตรา 7 (4)
โครงสร้าง การดำเนินงาน สถานที่ติดต่อ	แฟ้มที่ 1 กฎ มติ กรม. ข้อบังคับ คำสั่ง หนังสือเวียน ระเบียบ แบบแผน	แฟ้มที่ 2 (หากมี)	แฟ้มที่ 3 (หากมี)

ข้อมูลข่าวสารของราชการ มาตรา 9 (1)	ข้อมูลข่าวสารของราชการ มาตรา 9 (2)	ข้อมูลข่าวสารของราชการ มาตรา 9 (3)	ข้อมูลข่าวสารของราชการ มาตรา 9 (4)
ผลการพิจารณาที่ผิดเพี้ยน	นโยบายการใช้บริการ	โครงการงบประมาณ	คู่มือ คำสั่ง